

KIS-878 – Gl. **enveloppante, enveloppée** (p. 386), **fisc** (p. 386), **affecter** (p. 387), Br. **keberiad, kenberiad** (p. 387), Gl. **évincer** (p. 388), **balance** (p. 389), **excentricité** (p. 389), **audiométrie** (p. 390)

(MME, YBAN, GE – 28 03 – 03 07 06)

ENVELOPPANTE, ENVELOPPÉE

[MME – 28 03 06] Gl. *enveloppante / enveloppée*, ne gaver netra gant GEJED.

[YBAN – 22 06 06] Gwir eo ne gaver ket an daou c’her-se e GEJED, nemet Br. *amspinenn*, Gl. *enveloppe* ha Br. *amspinañ*, Gl. *enveloper*. Komz a reer eus *amspinenn* ur familh krommennoù pe c’horreennoù. Evit Gl. *enveloppante* zo ur grommenn oc’h amspinañ ur grommenn all.

Mechal ha degemeradus e ve Br. *krommenn amspinat = amspinadenn* ha *krommenn amspinet = amspinedenn* ? Emaon o paouez lenn an daou c’her gallek e Pet. Rob., rak morse ne ’m eus o lennet e lec’h all.

FISC

[MME – 10 04 06] E GEAK e kaver “*déclarer qqc au fisc : diskleriañ udb d’ar c’hemederezh*” (v° **déclarer**). Ne gaver nemet Br. *tellerezh* e pennad **fisc**.

[YBAN – 22 06 02]

“**fisc** : Ensemble des administrations chargées de l’assiette, de la liquidation et du recouvrement des impôts.

“**fiscal** : Qui se rapporte au fisc, à l’impôt.”

E galleg ez eus enta un termen o talvezout "amaezh an telloù" : *service des impôts* = *fisc*. Hag an adanv *fiscal* a ra dave neuze pe d'an telloù o unan, pe d'ar gwazva ha d'ar gwazerezh. Deveradoù *fisc* a dalvez da sevel termenoù damgevatal d'ar re diwar *impôt*, un tammig goubarekoc'h avat : *fiscaliser* # *imposer, imposition* ; *fiscaliste* = *spécialiste du droit fiscal, du droit des impôts*... E brezhoneg hon eus ivez daou zoare gerioù : diwar *tell* (*tailh*) ha diwar *kemed* (La-03 89-90). Hag un durc'hadur ster a ve da gavout ? Br. *kemediñ* (hBr. *combit*) a dalvez "troc'hañ un dell", neuze e kav din e ra dave an termenoù diwar *kemed* d'an dastum telloù (Gl. *perception* = *prélèvement, receveur des impôts*)... A-benn ar fin e tenn deveradoù *kemed* da vezañ goubarekoc'h eget ar re diwar *tell*, hag ar re diwar *tailh* o vezañ c'hoazh dispredetoc'h, pemdeziekoc'h, godisusoc'h.

AFFECTER

[MME – 10 04 06] GEJED ne ro kevatal ebet da Gl. *affecter, affectation* (cf. Pet. Rob.).

[YBAN – 22 06 06] Gl. *affecter* "donner à une variable une valeur, un indice. Modifier (une quantité) par un signe, un coefficient".

E GEJED e kaver Gl. **attribuer, affecter, assigner**, Br. *ardaoliñ, deverkañ, debarzh, derannañ*. Hag e GSTL, Gl. **affectation**, Br. *deverkañ* "ardaoliñ ur werzhad d'un argemmenn".

KEBERIAD, KENBERIAD

[MME – 10 04 06] Bepred e GEJED, e kaver Br. **keberiad** evel kevatal da Gl. *cofacteur* ha Br. **kenberiad** evel kevatal da Gl. *facteur commun* ; hag ur vi koukoug e ve ?

[YBAN – 22 06 06] N'eus vi koukoug ebet : Br. **kenberiad, periad boutin**, Gl. *facteur commun* ; Br. **keberiad**, Gl. *cofacteur* a ra dave da zispakadur an didermenant. Bezet un oged karrezek $M = (a_{ij})$ a urzh n ha dezhi gwezhiaderioù en ur c'horf kantamsavat K . Graet e vez *keberiad* an elfenn a_{ij} eus ar skeuliadell $(-1)^{i+j} \det(M_{ij})$. Talvezout a ra ez eo a_{ij} ha $(-1)^{i+j} \det(M_{ij})$ periadoù liammet an eil ouzh egile e dispakadur an didermenant. Ur skouer eeun gant un oged a urzh 3. Jediñ a reer an didermenant evel henn :

$$\begin{vmatrix} \alpha_{11} & \alpha_{12} & \alpha_{13} \\ \alpha_{21} & \alpha_{22} & \alpha_{23} \\ \alpha_{31} & \alpha_{32} & \alpha_{33} \end{vmatrix} = \alpha_{11} \begin{vmatrix} \alpha_{22} & \alpha_{23} \\ \alpha_{32} & \alpha_{33} \end{vmatrix} - \alpha_{21} \begin{vmatrix} \alpha_{12} & \alpha_{13} \\ \alpha_{32} & \alpha_{33} \end{vmatrix} + \alpha_{31} \begin{vmatrix} \alpha_{12} & \alpha_{13} \\ \alpha_{22} & \alpha_{23} \end{vmatrix},$$

$$\begin{vmatrix} \alpha_{22} & \alpha_{23} \\ \alpha_{32} & \alpha_{33} \end{vmatrix}, - \begin{vmatrix} \alpha_{12} & \alpha_{13} \\ \alpha_{32} & \alpha_{33} \end{vmatrix}, + \begin{vmatrix} \alpha_{12} & \alpha_{13} \\ \alpha_{22} & \alpha_{23} \end{vmatrix} \text{ o vezañ keberiadoù an } a_{ij}\text{-où.}$$

ÉVINCER

[MME – 02 05 06] GEAK a ro Gl. **évincer** (du pouvoir), Br. *dizorniañ diouzh ar galloud* ; ne gavan skouer ebet eus an implij gallek-se (Pet. & Gr. Robert ; Larousse ; TLF ; Grand atelier de la langue française ; 14 geriadur : Littré, Académie, h.a.).

War dachenn ar gwir e reer gant *rakuit(añ)* a-dal da Gl. *éviction, évincer* (GReg, GIBR, GEAK). Kavet 'm eus un droienn a hañval din bezañ talvoudus : Br. *war dermen rakuit* ; hogen ne welan ket pe ster he deus... Marteze e vefe dedennet YBAN ganti ?

Setu ar skouer am eus kavet :

• (1824) *BAM 141*. Hac-èn a ell beza usurerez er c'hontrageou **var termen raquit** ? Ya, an dra-se a arru alies, rac beza ez eus tud pere n'o deus quet a volonteze da brena, mæs pere ne glascont nemet interest d'o arc'hant.

[YBAN – 22 06 06] Br. *kendorniadur* "hollad an elfennoù, ar greadoù oc'h ober endorniadur ha dizorniadur un amaezhiad, h.a." Sl. ivez *Emsav* 46 328 1970.

DGYA A2 : Br. **dizorniañ**, Gl. *écarter (du pouvoir &)* ; A5 : Br. **dizorniadur** (diouzh ur stael), Gl. *révocation (d'un poste)* ; B3 : Br. **dizorniañ** (diouzh ar galloud), Gl. *évincer (du pouvoir)*.

DBFV a ro : "**rakuit**, m. retrait (l'A.)". Mar komprenan mat ez eus anv, n'eo ket kement-se eus ur gevrat prenañ, met eus ur gevrat nes d'ur reoudad, anvet e galleg *crédit-bail, location-vente, leasing, lease-back*. Amañ ez eus kel eus ur gevrat prenañ war dermen dezhi ar gwir rakuitañ, eleze an diuzad da brenañ pe da na brenañ e dibenn an termen, eleze da zaskoriñ an dra brenet. Hervez *BAM 141* e ve ur wezhiadenn andivezek, mezhus koulz

lavarout, azon speredegzh an 19t kantved. Blaz ar c'hozh gant an instruksion-se.

BALANCE

[MME – 02 05 06] GEAK a ro Br. *mentel reñveradek* ha *mentel gredek* a-dal da Gl. *balance excédentaire*, v° **balance & excédentaire**. Ha reizh eo an daou ?

[YBAN – 22 06 06] Br. *mentel*, Gl. *balance*, *bilan* ; Al. *Bilanz* ≈ Br. *mentelad* ; Gl. *solde*, Al. *Saldo*, *Bilanz* (da skouer : Gl. *solde de compte*, Al. *Kassenbilanz*). Un daolenn gant frazennoù da ziskouez sklaeroc'h :

Galleg	Alamaneg	Brezhoneg
<i>la balance est déficitaire</i>	<i>die Bilanz ist passiv (negativ)</i>	<i>mentel divigadek (dleek)</i>
<i>la balance est excédentaire</i>	<i>die Bilanz ist aktiv (überschüssig)</i>	<i>mentel reñveradek (kred)</i>
<i>bilan actif (bénéficiaire, favorable)</i>	<i>Aktivbilanz, Gewinnbilanz</i>	<i>mentel gredek</i>
<i>bilan déficitaire (défavorable, passif)</i>	<i>Passivbilanz, Verlustbilanz</i>	<i>mentel dleek (divigadek)</i>
<i>bilan excédentaire</i>	<i>überschüssige Bilanz</i>	<i>mentel reñveradek</i>
<i>excédentaire</i>	<i>überschüssig, aktiv, positiv</i>	<i>reñveradek</i>
<i>solde créditeur (excédent de recette)</i>	<i>Aktivsaldo, Kreditsaldo</i>	<i>mentelad kred, mentelad kredek</i>
<i>solde débiteur</i>	<i>Debetsaldo, Passivsaldo</i>	<i>mentel dle, mentelad dleek</i>
<i>solde bénéficiaire</i>	<i>Gewinnüberschuß</i>	<i>mentel gredek</i>
<i>compte créditeur</i>	<i>Kreditorenkonto, Aktivkonto</i>	<i>kont kredek</i>

EXCENTRICITÉ

[MME – 02 05 06] GEJED a ro Br. **ezkreizadezh** dirak Gl. *excentricité*. Ne ro kevatal brezhonek ebet da Gl. *excentrique*. Moarvat e ranker ober gant Br. *ezkreizat* ? Hag evit Gl. *excentrer*, *excentration* ? VALL a rae gant Br. *kammgreizenniñ* ; ha mirout a ranker pe ober gant Br. *ezkreizañ* (-zenniñ) ? Gl. *excentration*, Br. *ezkreizadur* ?

[YBAN – 22 06 06] Er Jedoniezh e tiforc'her *concentriques* ≠ *excentriques*, an eil termen o vezañ divoutin a-walc'h. E brezhoneg e reer gant *kengreiz* ≠ *ankengreiz*. Roparz HEMON a ra gant *digengreizennek* er ster-se, pezh zo arzaeladus, pa dalvez Br. *digengreizenniñ* kement ha Gl. *déconcentrer* e ster an amaezhiañ pe ar politikerezh, *digreizennañ ar galloud* da skouer ; kv. VALL : “**excentrer** (mécan.) *kammgreizenni*, -na”. Ya, degemeradus eo, met e ster an treloc'herezh, evel *kammrod* (= *klofenn*), sl. GEMED 92.

Br. *ezkreizadezh* (arouez *e*), (Gl. *excentricité*) ha Br. *gwariadenn ezkreizadel* (Gl. *anomalie excentrique*) a denn da unan eus naouusterioù ar c'hernskejennoù (Gl. *sections coniques*), eleze ar c'helc'h, an elipsenn, ar barabolenn hag an hiperbolenn. Moarvat e ve tu da lavarout : *un amgerc'hell oc'h ezkreizañ*, eleze an amestez anezhi o tremen eus ur c'helc'h ($e = 0$) d'un elipsenn ($0 < e < 1$), d'ur barabolenn ($e = 1$) hag en dibenn d'un hiperbolenn ($e > 1$). Heñvel dra, netra ne virfe ag ober gant *ezkreizat*, *ezkreizadur*.

Savet eo *ezkreiz* evel Br. *ezkef*, *ezporzh*, *eztaol*, *ezvezañ*... hag ivez evel Kb. *echreiddiad*, Iw. *éarlarnacht*.

AUDIOMÉTRIE

[YBAN – 02 07 06] Kudennoù zo gant *son* ha *sten*, an orin anezho o vezañ ar gerioù arallyezh :

“**audiométrie**. Étude quantitative des sensations auditives produites par les sons en fonction de leur fréquence et de leur intensité.

“**décibelmètre**. Voir : *phonomètre*.

“**phonomètre**. Instrument de mesure des niveaux acoustiques, formés d'un microphone, d'un circuit électrique à amplificateur et à filtres, et d'un mesureur de courant gradué en phones. Syn. : **décibelmètre**.

“**sonomètre**. Instrument de mesure de l'intensité des *bruits*, composé d'un microphone, d'un amplificateur et d'un voltmètre gradué en décibels. Voir : *Audiomètre, Décibelmètre*.” (*Dictionnaire de Physique, op. cit.*)

An *niveau acoustique (sonie)* usveneget zo ar *c'hlevrez*, eleze santad kreñvder ur sten klevet = kreñvder ar *santad sonel*. Unanenn ar *c'hlevrez* zo ar fon. A se va *c'hinnig* Br. *sonventer*, Gl. *phonomètre* hag ivez Br. *stenventer*, Gl. *sonomètre*, benveg da vuzuliañ *kreñvder fizikel ur sten*, an *dregern*. E gwir ar sonometr ned eo nemet un dekibelmetr, en araez enta da vuzuliañ ar *stenwask* (Gl. *puissance sonore, puissance acoustique*) e dekibeloù dizave (Gl. *décibels absolus*). Nemet, nemet... Mar menner e rofe ar sonometr ditouroù spletus evit muzuliañ trouzioù, ez eo ret reiñ dezhañ naouusteroù nes d'ar reizhiad klevedel (an divskouarn), war-benn ma ve ur *c'henglot* bennak etre an ditour roet gant ar benveg hag ar santad. Evit an aodiometr zo un benveg nes, un tammig kempleshoc'h pa *c'hoarvez* d'an nebeutañ eus 1) ur ganer tredan izeldalm ; 2) un amplaer ; 3) un distaver o kevaraezañ leiadurioù dereziennet bep 5 dB ; 4) ur re gomzelloù ; 5) ur froumer. Ouzhpennañ a reer ur ganer trouz gwenn, war-benn neptuiñ ar skouarn na studier ket. A-feur ma skrivan an notennig-mañ e teu anat din ez eo mat amprestañ an termenou *sonometr, aodiometr, dekibelmetr, fonometr*.

Evit diskouez *c'hoazh* forc'hellegezh an termenou-se, sed despizadurioù Pët. Rob. :

“**audiomètre.** Appareil permettant de mesurer l'acuité auditive. (V. *audiométrie*) ou d'évaluer le degré d'intensité d'un signal radioélectrique. (V. *sonomètre*).

“**phonométrie.** Mesure de l'intensité des sons.

“**sonomètre.** Instrument de mesure de l'intensité des bruits en décibels. (V. *audiomètre*).”

[GE 03 07 06] Ya, kemplezh eo ar *c'healioù* en dro d'ar sten ha d'ar priziadur anezhi en he holl naouusteroù pa 'z omp degaset ganti dirak un devoud a zo war un dro alvezel, bevedel ha buhezel — alese ar mesk en hanc'herieg. Ur wech ouzhpenn, gwell loc'hañ diwar ar gwerc'henoù evit klask reiñ o anvad da ziskiblezhioù an arselliñ.

Despizomp en-dro an daou dermen a arveromp : ar *son* zo an devoud anadennel, merzhadus ; ar *sten* zo ar *c'heal* ergorel, alvezel, jedoniekadus, goubaret diouzh ar son. Merkomp diouzhtu e *c'hoarvez* imbourc'h mezegel klok ar *c'hleved* eus un atersiñ war ar son a-ser gant un erc'hwiliañ gweredoù ar sten war ar bevedeg. Koubladur an div hentenn-se zo evit un darn en orin ar mesk en anvadoù an diskiblezh ; un arbenn a vesk eo ar *c'hemm* natur a zo

etre gweredoù bevedel ar sten hag ar gweredoù alvezel anezhi ken er bevedeg, ken en ardivinkoù muzuliañ.

Kemeromp da skouer an termen Gl. *audiométrie*, Sz. *audiometry*, despizet "imbourc'h ha muzul ar c'hleved"; rannet e vez, hervez ar c'halvezder arveret, etre :

a) Gl. *audiométrie (usuelle)* "notañ respontoù ar gouzrec'h a-zivout ar stenioù ec'hodet diwar-bouez klevelloù arloet ouzh e zivskouarn" ;

b) Gl. *audiométrie automatique*, Sz. *Bekesy audiometry* "mod imbours'h ma vez ar gouzrec'h e unan oc'h erc'hwiliañ e hinoù merzhout dre lakaat kemmnañ naousterioù alvezel ar sten, an dregern pergen" ;

c) Gl. *audiométrie objective*, Sz. *PGSR audiometry* "priziadur ar fraouaat stanel war benvegad ar c'hleved dre lerc'hwezañ an tredanvarroù dec'hanet (Gl. *potentiels évoqués*, Sz. *evoked responses*) en nerveg, spisoc'h e melc'h-ouedenn ar skouarn hag e kef an empenn"¹ ;

d) Gl. *audiométrie vocale*, Sz. *speech audiometry*, imbours'h, n'eo ket hepken a'r c'hleved, met eus an "deglevout", renet dre zeluzañ dirak ar gouzrec'h steudadoù hanc'herioù ha frazennoù ha dre jediñ dregantad an naouekaat anezho.

Notomp ez eus tri hent d'ar priziarez : e tro ar brasterioù astennadel, e tro ar brasterioù andennadel, e tro an doareadoù. Skouerioù priziarez a) ur braster astennadel : priziarez an tizh, b) ur braster andennadel : priziarez ar c'hlevrez, c) ur braster doareadel : priziarez an aodimat. An tri hent a zisoc'h gant kementadoù, ar c'hemm etrezo o vezañ gant natur an hent : ar braster astennadel a vez priziet gant ardivinkoù ; ar braster andennadel a vez priziet diwar-bouez ur braster astennadel mentadel dibabet a-did evit e zerc'hennañ ; ar braster doareadel a vez priziet diwar-bouez ur braster anventadel.

Ar gudenn Yezhouriezh a zo dirazomp eo houmañ : Et. *-metr-* a vez arveret da luniañ ar priziarez hervez pep hini eus an tri hent, o vezañ ma tisoc'h pep priziarez gant kementadoù niverel. Da 'm meno e ve dislavarus luniañ kevatalioù brezhonek ma ve roet *-ment-* da gevatal da *-metr-* e tro priziarez ar brasterioù andennadel ha doareadel, eleze anventadel. Da barraat

¹ War *Quotidien du Médecin* hiziv, ur pennadig tennet eus *Nature Neuroscience* : "Le cerveau du chat « zappe » les bruits." Lerc'hwezet eo bet an tredanvarroù dec'hanet e pluskenn empenn kizhier lakaet da glevout stenioù dispan a un skeulenn dalmoù e-doug 5 miz ; notet eo bet e tigrske an tredanvarroù gant an amzer tra ma kreske an tredanvarroù dec'hanet gant skeulennoù talm kevarall. Pelloc'h emañ an imbours'h-erion o vont da arnodiñ stenioù hervez an eul annodet enno gant al loened.

ouzh an dislavar e tere debarzh d'ur gedrann all ster hollek ar priziañ. Diemsav e ve kemer *-priz-*, da gentañ pa vez gant *priz*, *priziañ* kemeradurioù all niverus (*sonbriziañ* a zure'hafe kenkoulz all etrezek an intent "kavout mat ar sonerezh"), d'an eil, ent sonel, e ve amjestr kedial un elfenn o teraouiñ dre ziv gensonenn. Loc'hañ a rafen diwar Br. *tal-* ha korvoiñ ar c'hemeradur gounezet gantañ e-barzh *talvout*, *atal*, *ental*, *erdal* h.a. hag, evit pellaat diouzh ar c'hemeradurioù all, en en rakgerfen ; soñjal a ran er rakger kreñvaat *an(n)-*, diarver betek henn ouzh *tal-*, digor a-walc'h c'hoazh skalfad e zure'hadurioù — ent diarlenn, ned eo ket ken bras-se al lamm goulennet gant *andalañ* evit mont da heñvelster da *priziañ* dre ma 'z eo boutin etrezo keal an talvout ; splet an termen eo ez eo aes da gedial dre ma teraou dre ur sonenn ; a du 'rall, bihan ez *andalan* an dañjer d'e veskañ gant *handalañ*. E se, e ve merket fraezh ar c'hemm etre modoù ar *stenandalañ* pe *stenventañ* (*tregernventañ*, h.a.) ha re ar *c'hlevandalañ* (*klevrezandalañ*, h.a.) ; ar sontadurioù, an aodimat, h.a. zo kalvezderioù eus andalerezh ar c'hedveno.

Setu un nebeut termenoù eus *Dictionnaire de médecine Flammarion* (1991) hag eus *Dictionnaire des termes de médecine* (Maloine 1992) :

Gl. *audiométrie* a ve a-dal dezhañ Br. *klevandalañ*. Gl. *audiomètre* avat a ve Br. *stenc'haner* pe *aodiometr*.

Gl. *audiographie*, Br. *klevdresennañ*, *klevdresenneg* (hervez ar ster) ; Gl. *audiogramme*, Br. *klevdresenn*.

Gl. *phonométrie* pe *acoumétrie*, Br. *klevandalañ* "imbourc'hiñ ar c'hleved diwar-bouez amprouennoù diseurt : amproenn ar vouezh, amprouennoù Weber, h.a. diwar-bouez ardivinkoù evel an tonreizher, akoumetr (pe fonometr, ardivink oc'h ec'hodiñ un tiktak klevadus ent reol en amhedad a 15 m), aodiometr, h.a."

Gl. *sonométrie* 1° *tregernventañ*, *stenventañ* "muzuliañ tregern ar stenioù" ; 2° *klevandalañ* "muzuliañ lemmded ar c'hleved" ; 3° *sonometriezh* "hentenn briziañ digorded ar gorzenn glevedel dre reoliñ an treuzkas da ode diavaez ar c'hleved eus ur sten ec'hodet e-barzh kavenn ar fri".

N'emañ ket Gl. *sonomètre* er geriadurioù-se ; da gevatal dezhañ emañ Br. *stenventer* (*tregernventer*).

Evel ma verkez, n'eo ket aesaet dimp an trevell gant ar mesk a ren en termenoù allyez. Dre vras e welan daou seurt imbource'h, an imbource'h fizikel rik war ar sten, an imbource'h war ar c'hleved (an imbource'h war ar son

o vezañ dre zespizadur un imbourc'h war ar merzhout sten, eleze war ar c'hlevout).